

Nowy muzealny projekt

fot. Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej

Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej w latach 2021-2023 będzie realizowało projekt badawczo-naukowy „Las w życiu i kulturze mieszkańców Rzeszowszczyzny”.

Jego zasadniczym celem jest zebranie kompletnych i wiarygodnych informacji dotyczących lasu, jego roli i funkcji zarówno w znaczeniu użytkowym, jak również obrzędowo-symbolicznym dla mieszkańców Rzeszowszczyzny, rozumianej jako obszar zajmowany przez Lasowiaków i Rzeszowiaków. Projekt obejmuje także profesjonalne uporządkowanie pozyskanych materiałów oraz ich zinwentaryzowanie w Archiwum Naukowym MKL w Kolbuszowej. Pozyskanie różnorodnej dokumentacji przewiduje się poprzez zorganizowanie badań terenowych w cyklu tzw. czterech sezonów oraz prowadzenie kwerend w wybranych archiwach folkloru i bibliotekach.

Las "ocięć nasz, a my dzieci jigo...

Las w życiu wielu społeczeństw odgrywał rolę elementarną stanowiącą o fundamentach życia i przetrwania. Generował bogactwo znaczeń, zachowań i ludzkich poczynań. Sąsiedztwo lasu ukształtowało wiele typów stanowisk i postaw, które, wzajemnie się uzupełniając, wytworzyły obszary kultury wszędzie tam, gdzie las bezpośrednio wpływał i/lub wpływa do dziś na losy człowieka. Od najdawniejszych czasów las był postrzegany jako przestrzeń, w której miały miejsce rozmaite zjawiska kulturowe (np. zbieractwo i pozyskiwanie produktów leśnych w celach ekonomicznych, kulinarnych, leczniczych czy magicznych, kłusownictwo, bartnictwo, sytuowanie kapliczek, krzyży, obecność cudownych drzew, źródełek, miejsc pochówków, kaźni, cmentarzy cholerycznych itp.), dlatego gromadzone informacje powinny obejmować opisy obiektu przyrodniczego, ale również opowieści dotyczące lasu będącego przestrzenią dla różnych aktywności, czy to gospodarczych, czy wierzeniowych, czy magicznych.

Orbis interior, orbis exterior

Według dotychczasowej wiedzy zaczerpniętej ze źródeł historycznych wskazany obszar jest wyjątkowo predestynowany do przeprowadzenia takich badań. Północną część Rzeszowszczyzny do przełomu XVI i XVII w. porastały lasy, które zajmowały ok. 80% jej powierzchni – tu sięgała Puszcza Sandomierska. Natomiast w południowej Rzeszowszczyźnie już w tym czasie rozwijało się osadnictwo, więc połacie leśne zajmowały znacznie mniejszy areał. Można przypuszczać, że dla mieszkańców Rzeszowszczyzny, w zależności od miejsca zamieszkania – oprócz pewnych ogólnych, podstawowych funkcji – bliskość terenów leśnych miała różne znaczenie. Dla Lasowiaków – mieszkańców dawnej Puszczy Sandomierskiej – był naturalnym, oswojonym, bezpiecznym miejscem życia (*orbis interior*), a jednocześnie jednym z najważniejszych elementów tradycyjnej wizji świata. Natomiast dla Rzeszowiaków las jawił się raczej w nieco innej roli: był miejscem, z którego bogactw korzystano dla uzupełnienia jadalnośpisu i przygotowywania zapasów zimowych; stanowił jedno ze źródeł utrzymania. Również i w Rzeszowskim był jednym z ważnych elementów tradycyjnej wizji świata, ale – inaczej niż u Lasowiaków – postrzegany jako przestrzeń obca, nieoswojona, nieudomowiona (*orbis exterior*). Jest to jednak tylko hipoteza niemająca dotąd mocnego oparcia w materiałach terenowych. Potwierdzenie hipotezy o różnym znaczeniu lasu dla Lasowiaków i Rzeszowiaków miałoby kapitalne znaczenie dla zrozumienia dawnego, tradycyjnego światopoglądu charakterystycznego dla mieszkańców Rzeszowszczyzny. Warunkowałoby to zrekonstruowanie ludowej wizji świata stanowiącej fundament tożsamości żyjących w tym regionie ludzi. To z kolei ma istotne znaczenie dla egzystencji mieszkających współcześnie na tym terenie, a prezentowanie i dokumentowanie ich rodzimego dziedzictwa to zasadniczy cel działania kolbuszowskiego Muzeum.

Publikacja

W oparciu o materiały źródłowe zostanie przygotowane wydawnictwo książkowe, które będzie stanowiło kompendium wiedzy o lesie na wskazanym obszarze. Poza

tym najciekawsze i najbardziej wartościowe materiały z prowadzonych działań badawczych zostaną udostępnione na stronie internetowej Muzeum.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

**Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.**

Szczegóły: www.muzeumkolbuszowa.pl